

Patronką roku 2025 w Toruniu jest Wilhelmina Iwanowska. Była ona bardzo ważną postacią dla polskiej nauki i inicjatorką budowy Obserwatorium Astronomicznego w Piwnicach.

Prof. Wilhelmina Iwanowska jest jedną z najważniejszych postaci w historii polskiej nauki. Jej praca na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu zaowocowała powstaniem silnej szkoły astronomii cieszącej się uznaniem na arenie międzynarodowej. Prof. Iwanowska była inicjatorką budowy Obserwatorium Astronomicznego w Piwnicach koło Torunia, które do dziś jest jednym z najważniejszych ośrodków badawczych w Polsce.

Ustanowienie roku 2025 Rokiem Wilhelminy Iwanowskiej w rocznicę 120-lecia urodzin astronomki jest wyrazem hołdu dla jej niezwykłego dorobku naukowego, a także znakomitą okazją do popularyzacji nauki, zwłaszcza astronomii oraz promowania miasta jako ważnego ośrodka badań astronomicznych.

Wilhelmina Iwanowska urodziła się w Wilnie 2 września 1905 roku. Studiowała matematykę na wileńskim Uniwersytecie Stefana Batorego. Zanim jednak została

magistrem matematyki, profesor Władysław Dziewulski zaproponował jej pracę w Obserwatorium Astronomicznym. W 1933 roku obroniła pracę doktorską z astronomii. Staż podoktorski odbyła w Obserwatorium Sztokholmskim w latach 1934/35 pod kierunkiem prof. Lindblada. Habilitowała się w roku 1937.

W 1945 roku wraz z wieloma innymi pracownikami USB repatriowała się do Torunia i współtworzyła Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Razem z prof. Dziewulskim budowała od podstaw obserwatorium astronomiczne w Piwnicach. W 1946 roku powołano Katedrę Astrofizyki, a prof. Iwanowska objęła ją. Na prośbę Iwanowskiej, dzięki pośrednictwu prof. Lindblada, prof. Harlow Shapley, dyrektor obserwatorium harwardzkiego, zgodził się przekazać powstającemu na UMK obserwatorium zasłużony dla astrofizyki 20-cm teleskop Drapera. Przybył on do Piwnic w 1947 roku, a pierwszych obserwacji dokonano w roku 1949.

Od listopada 1948 roku do maja 1949 prof. Iwanowska przebywała na stażu naukowym w USA w kilku tamtejszych obserwatoriach. Poznała wtedy wielu wybitnych ówczesnych astrofizyków, m.in. Subrahmaniana Chandrasekhara, laureata nagrody Nobla. Na przekór "zdrowemu rozsądkowi" zrezygnowała z kontynuowania kariery naukowej w Stanach i powróciła do kraju. Dane obserwacyjne zgromadzone w czasie pobytu za oceanem opracowała w Toruniu i na tej drodze ustaliła nową skalę odległości we Wszechświecie. Odkrycie to jest uważane za najważniejsze osiągnięcie naukowe Iwanowskiej.

Prof. Iwanowska była doskonałym wykładowcą oraz organizatorem badań naukowych. Toruńskim obserwatorium kierowała od grudnia 1952 roku aż do przejścia na emeryturę w październiku 1976. Pod jej kierunkiem ośrodek ten rozwinął się zarówno kadrowo jak i materialnie. Promowała 19 doktorów, ośmiu jej wychowanków uzyskało tytuł naukowy profesora. W 1962 roku w obserwatorium UMK zainstalowano do dziś największy w Polsce teleskop o średnicy lustra 90 cm. Nieco wcześniej (pod koniec lat 50-tych) Iwanowska zainicjowała obserwacje radiowe, a w latach 70-tych z jej inicjatywy zbudowano w Piwnicach obserwatorium radioastronomiczne.

Wilhelmina Iwanowska była wiceprezydentem Międzynarodowej Unii Astronomicznej w latach 1973-1978 i doktorem honorowym trzech uniwersytetów: w Winnipeg w Kanadzie, w Leicester w Anglii i UMK. W 1995 roku została odznaczona Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski, a w 1997 otrzymała honorowe obywatelstwo Torunia.

Prof. Wilhelmina Iwanowska zmarła 16 maja 1999 w Toruniu. Została pochowana na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu. Imieniem Wilhelminy Iwanowskiej nazwano jedną z ulic Torunia w dzielnicy Podgórz.

fot. archiwalne/ życiorys: fizyka.umk.pl/pamietajmy/prof-iwanowska/

- [Go back](#)
- [Share on: X](#)
- [Share on: FB](#)
- [Print](#)
- [PDF](#)